

UZASADNIENIE

Z wnioskiem do Rady Gminy Harasiuki o ustanowienie pomnika przyrody w postaci zespołu trzech drzew gatunku lipa drobnolistna oraz krzewu lilaka pospolitego, położonych na działce nr 112/4 w miejscowości Harasiuki (stanowiącej własność Gminy Harasiuki), zwróciły się osoby fizyczne pismem z dnia 4 listopada 2025 r.

Zasady ustanawiania pomnika przyrody reguluje art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2026.13), zgodnie z którym następuje to w drodze uchwały Rady Gminy. Kryteria merytoryczne określa natomiast Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 grudnia 2017 r. w sprawie kryteriów uznawania tworów przyrody żywej i nieożywionej za pomniki przyrody.

W celu rzetelnego rozpatrzenia wniosku, Gmina zleciła wykonanie specjalistycznej ekspertyzy dendrologicznej.

Po uzyskaniu ekspertyzy dendrologicznej wniosek został skierowany do Komisji Skarg Wniosków i Petycji Rady Gminy Harasiuki, która to Komisja na posiedzeniu w dniu 20 lutego 2026 r. w oparciu o zebrane materiały i opinie ustaliła, co następuje:

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 4 grudnia 2017 r. w sprawie kryteriów uznawania tworów przyrody żywej i nieożywionej za pomniki przyrody, podstawowym wymogiem dla drzew gatunku lipa jest osiągnięcie minimalnego obwodu pnia wynoszącego 300 cm (na wysokości 130 cm). Ekspertyza wykazała, że dwa drzewa gatunku lipa spełniają to kryterium, natomiast w stosunku do trzeciego drzewa gatunku lipa (obwód poniżej 300 cm), jak również krzewu lilaka pospolitego, kryteria te nie zostały spełnione.

Jednocześnie z wykonanej ekspertyzy wynika, że poddane ocenie lipy drobnolistne to drzewa dojrzałe w słabej kondycji i o zaburzonej statystyce, stwarzającej realne i bezpośrednie ryzyko dla życia i zdrowia ludzi przebywających w ich zasięgu, jak również dla mienia znajdującego się w sąsiedztwie. Nie stwierdzono cech naturalnego wycofywania korony – zauważono jedynie niewielką ilość pędów w niższych partiach koron, co wskazuje, że drzewa znajdują się w fazie zamierania.

W oparciu o ekspertyzę dendrologiczną należy uznać, że stan fitosanitarny lip jest słaby (pusty pień oraz wyraźne oznaki podpalenia środka pnia, połamane konary oraz martwe odnogi). W przypadku uznania ich za pomnik przyrody, wymagane byłoby przygotowanie szczegółowego projektu lub opinii dendrologicznej określającej zakres prac (cięcie sanitarne, korekty korony, zabezpieczenia mechaniczne). W oparciu o ww. projekt wykonuje się prace, które muszą być nadzorowane przez osobę posiadającą odpowiednią wiedzę (arborysta, dendrolog), często wskazaną lub zaakceptowaną przez konserwatora przyrody. Prace te powinny wykonywać wyspecjalizowane firmy arborystyczne posiadające doświadczenie przy zabytkowych drzewach, pod nadzorem konserwatorskim, w celu upewnienia się, że zastosowane metody nie uszkodzą drzewa, a zakres prac jest zgodny z pozwoleniem i sztuką pielęgnacji drzew. Po zakończeniu prac konieczny byłby protokół odbioru z udziałem nadzoru.

Biorąc pod uwagę fakt, że na terenie Gminy Harasiuki powszechnie występują drzewa gatunku lipa o znacznie lepszej kondycji i większych walorach przyrodniczych, ustanowienie ochrony nad drzewami schorowanymi i zagrażającymi bezpieczeństwu uznaje się za bezzasadne.

Rada Gminy podkreśla, że ustanowienie pomnika przyrody ma charakter fakultatywny (organ ma prawo, a nie obowiązek). Potwierdza to orzecznictwo, m.in. Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 października 2016 r. (sygn. akt II OSK 2233/16), wskazujące, że samo złożenie wniosku nie obliguje rady do podjęcia uchwały o wskazanej treści.

Wobec powyższego, mając na uwadze bezpieczeństwo publiczne oraz brak szczególnych wartości przyrodniczych obiektów, Rada Gminy postanawia jak w uchwale.

WÓJT
Krzysztof Kiszka

